

LIFELONG LEARNING IN THE FUNCTION OF AN EMPLOYABILITY INCREASE OF YOUNG PEOPLE IN VUKOVAR- SIRMIUM COUNTY

CJELOŽIVOTNO UČENJE U FUNKCIJI POVEĆANJA ZAPOSŁJIVOSTI MLADIH U VUKOVARSKO-SRIJEMSKOJ ŹUPANIJI

IVANKOVIC, Darija; ROMIC, Danijela & NEDOVIC CABARKAPA, Mirjana

Abstract: *The paper explores the concept of lifelong learning and its implications on participation in the labor market and employability young people, and also presents the results of research conducted among the students of the Politehnic Lavoslav RuŹička in Vukovar.*

Key words: *lifelong learning, unemployment rate, employability, Vukovar-Sirmium County*

SaŹetak: *U radu se istraŹuje koncept cjeloŹivotnog učenja i njegove implikacije na participaciju mladih na trŹištu rada i zaposłljivost, te se iznose rezultati istraŹivanja provedenog među studentima Veleučilišta Lavoslav RuŹička u Vukovaru.*

Ključne riječi: *cjeloŹivotno učenje, stopa nezaposlenosti, mladi, zaposłljivost, Vukovarsko-srijemska Źupanija*

Authors' data: Darija, **Ivankovic**, dipl.oec., Veleučilište Lavoslav RuŹička u Vukovaru, Źupanijska 50, Vukovar, darija@vevu.hr; Danijela, **Romic**, univ. spec. admin. publ., Veleučilište Lavoslav RuŹička u Vukovaru, Źupanijska 50, Vukovar, dromic@vevu.hr; Mirjana, **Nedovic Cabarkapa**, mr.sc., Veleučilište Lavoslav RuŹička u Vukovaru, Źupanijska 50, Vukovar, mnedovic@vevu.hr, predavač

1. Uvod

Visoka stopa nezaposlenosti pozicionira Vukovarsko-srijemsku županiju među gospodarski najslabije razvijene županije u Republici Hrvatskoj. Uzrok tome može se tražiti i u ratnim razaranjima uslijed kojih su uništeni materijalni i prirodni resursi koji su velikom dijelu stanovništva (radnom kontingentu) ove regije, svojevremeno omogućavali posao i egzistenciju. Također, otežavajuća okolnost bila je i tranzicija gospodarstva s planskog na tržišno, gdje ova županija, za razliku od većeg dijela Hrvatske, nije mogla adekvatno odgovoriti na izazove suvremenog poslovanja. Premda u posljednje vrijeme bilježi pozitivne gospodarske pomake, trenutnu situaciju u Vukovarsko-srijemskoj županiji i dalje odlikuje sporo otvaranje novih radnih mjesta. Osim navedenih razloga, stagnantno tržište rada grada Vukovara i okolice karakterizira i nedostatak visokoobrazovane radne snage, kao i one radne snage koja posjeduje određena, specijalistička znanja. Obzirom na brzo „zastarijevanje“ znanja sve je jasnije da mladi ljudi, ukoliko žele ostati konkurentni cijeli radni vijek, trebaju kontinuirano nadograđivati i usavršavati postojeća znanja i vještine. Kako bi se navedeni cilj ostvario pred mlade postavljen je veliki izazov – usvajanje koncepta cjeloživotnog učenja koji podrazumijeva proces stjecanja svih vrsta sposobnosti, znanja, interesa i vještina, a koji se realizira kroz sve oblike formalnog, neformalnog, informalnog i iskustvenog učenja. Stoga je nužno osvijestiti i potaknuti mlado stanovništvo Vukovarsko-srijemske županije na proaktivno sudjelovanje u procesu cjeloživotnog učenja, što je u konačnici važno za gospodarski prosperitet cijele županije.

2. Cjeloživotno učenje kao nova orijentacija obrazovanja

Iako cjeloživotno učenje nije nov pojam i javlja se šezdesetih godina prošlog stoljeća, tek u zadnjih dvadeset godina postalo je predmetom brojnih rasprava europskih zemalja. Danas, više nego ikad, kada Hrvatska završava tranziciju u društvo znanja, evidentna je potreba radnog kontingenta za produbljivanjem postojećih znanja i usvajanja novih vještina i kompetencija potrebitih za suočavanje s brzim promjenama i izazovima koje nosi društvo utemeljeno na znanju. To je glavni razlog zašto je Europsko vijeće u Lisabonu cjeloživotnom učenju dalo centralno mjesto u europskim obrazovnim politikama i politikama zapošljavanja. Prema EU definiciji cjeloživotno učenje (eng. lifelong learning) podrazumijeva „sve vrste učenja tijekom odrasle dobi s ciljem unapređenja znanja, vještina i kompetencija u okviru osobnog, građanskog, društvenog ili profesionalnog djelovanja pojedinca“.[1] Općenito, smatra se da potreba za cjeloživotnim učenjem u društvu utemeljenom na znanju dolazi zbog tri ključna razloga: znanstveno-tehnološkog razvoja, socijalnog razvoja, te razvoja odgojno-obrazovnih sustava.[2] Stoga se može reći da je cjeloživotno učenje dio šire vizije u obrazovanju svakog pojedinca, a sam pojam „obrazovanja“ podrazumijeva proces učenja „od kolijevke do groba“. Taj proces se manifestira kroz sve oblike učenja te podrazumijeva formalno, neformalno i informalno učenje. Ovakvu trodijelnu podjelu predložio je Phillipe H. Coombs i njegove su definicije općenito prihvaćene. Formalno obrazovanje je u pravilu institucionalizirano i ostvaruje se u

redovitom obrazovnom sustavu i njegovim ustanovama. Temeljna znanja i vještine prenose se na djecu i mlade od predškolske dobi, preko osnovne i srednje škole, pa sve do fakulteta. Osim formalnog obrazovanja u obrazovnim institucijama poput škola, veleučilišta i fakulteta, koje je još u prošlom stoljeću jamčilo zapošljavanje, danas ono ne jamči sigurno radno mjesto, a sve se veća pozornost pridaje neformalnom obrazovanju putem dodatne edukacije na tečajevima, seminarima kao i informalnom obrazovanju koje pojedinac stječe vlastitim radom, komunikacijom, čitanjem, razvijanjem vještina, razmjennom iskustava i znanja.[3] Evidentno je, dakle, da uloga znanja i obrazovanja dobiva novu dimenziju. Znanja i navike učenja koje se stječu u najranijoj mladosti, u pravilu uvjetuju motiviranost i rezultate učenja pojedinaca u kasnijoj životnoj dobi. Ukoliko se na obrazovanje gleda u svjetlu snage koja pokreće i transformira društvo, tada se može reći da tu snagu čine slijedeći elementi: obrazovne mogućnosti, urbani ili ruralni pogled na svijet, subjektivne sposobnosti pojedinca, društveni status postojećeg zanimanja, materijalne vrijednosti (plaća), te zadovoljstvo postojećim poslom.[4] Svi navedeni elementi direktno utječu na odluku o usvajanju i uključenju u koncept cjeloživotnog učenja. Usvajanje već spomenutog koncepta primarno će omogućiti ostvarivanje ciljeva ekonomske prirode kao što su: podizanje konkurentnosti, trajne zapošljivosti i mobilnosti.

3. Mladi na tržištu rada

Iako život u suvremenom društvu postavlja pred pojedinca visoke obrazovne zahtjeve i prolongira obrazovanje na njegov cijeli život, ono se ipak još primarno veže za mlade i njihovu pripremu za preuzimanje uloga u odrasloj dobi. Ova kategorija stanovništva je od izuzetne važnosti za ekonomsko društvo u cjelini jer je ona temeljni društveni resurs i preduvjet razvoja cjelokupnog društvenog života.[5] Skupina mladih pretpostavlja sve one koji se nalaze između 15 i 29 godina života. Gledajući s obrazovnog aspekta ova skupina je interesantna jer je najviše orijentirana na učenje i obrazovanje. Prema zadnjim dostupnim podacima iz 2001. godine[6] kategoriju mladih činilo je ukupno 20,25% ukupnog stanovništva Republike Hrvatske. Bitno je ukazati na činjenicu da zadnjih pedesetak godina upravo ova kategorija bilježi negativan trend odnosno pad udjela stope u ukupnom stanovništvu Hrvatske. S druge strane, porast stope nezaposlenosti mladih u dobi do 29 godina iste promatrane godine iznosio je 41,2%. Stoga se može reći da negativna demografska kretanja, gospodarska kriza, stagnantna priroda tržišta rada samo su neki od razloga koji mlade prinudno zadržavaju u statusu dugoročno nezaposlenih osoba. Smanjivanje nezaposlenosti uz saniranje mnogobrojnih i dalekosežnih gospodarskih, sociopsiholoških i političkih posljedica pretpostavlja i poznavanje određenih aspekata razmišljanja i ponašanja mladih za vrijeme traženja posla, uz razumijevanje njihovih stajališta prema odnosu cjelokupnog društva.[7] Nezaposlenost mladih do 29 godina starosti u Vukovarsko-srijemskoj županiji predstavlja jedan od gorućih i ne tako lako rješivih problema. Naime, prema službenim podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje [8] u 2010. godini ukupan broj registriranih nezaposlenih osoba iznosio je 19 490, dok su u apsolutnom broju mladi participirali s 35,9%. Najveći broj nezaposlenih evidentiran je u dobnoj kohorti od 20 do 24 godine (15,7%), dok je

najmanji broj evidentiran od 60 i više godina (2,6%). Promatrajući strukturu nezaposlenih mladih osoba prema razini obrazovanja u ukupno nezaposlenima, vidljivo je da je slika poprilično zabrinjavajuća. Najviše nezaposlenih je završilo prvi stupanj fakulteta, stručni studij ili višu školu (57,7%), zatim slijede osobe sa završenim fakultetom, akademijom, magisterijem ili doktoratom (52,6%) i srednjom školom u trajanju od četiri i više godina (52%). Nezaposlenost u ovoj dobnoj skupini je ozbiljan društveni problem zbog toga što radna okolina osigurava mogućnosti za učenje, pokazivanje inicijative, te razvoj socijalnih kontakata i samoostvarenje.[9] Tijekom iste promatrane godine najbrže su se zapošljavale osobe do 29 godina starosti određenih deficitarnih zanimanja i to unutar jedne godine. Međutim, ista dobna kategorija na tržištu rada čeka svoje zaposlenje duže od godinu dana (diplomirani ekonomisti i pravnici). Pretpostavlja se da su to uglavnom mlade osobe koje su tek izašle iz obrazovnog sustava i traže prvo zaposlenje, ili se pak radi o zanimanjima koja nisu tražena od strane poslodavaca. Kako bi se iznivelirale potrebe tržišta rada i njegovih sadašnjih i budućih dionika Županija i obrazovne institucije imaju odgovornu zadaću da odgovore na postavljene probleme i izazove. Županija je već napravila određeni pomak po tom pitanju te je u svojoj razvojnoj strategiji, temeljnom strateškom dokumentu za dugoročni razvoj, kao jedan od ključnih ciljeva zacrtala razvoj ljudskih potencijala kroz implementaciju koncepta cjeloživotnog učenja. O važnosti razvoja ljudskih potencijala i ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje, posebice mladih, također se raspravlja i u Preporuci europskog parlamenta i savjeta. Apostrofira se na činjenicu da cjeloživotno učenje treba biti referentno pomagalo u cilju osiguravanja da početno obrazovanje i osposobljavanje nudi mladim ljudima sredstva za razvoj ključnih kompetencija do razine koja ih priprema za život kao odraslih osoba i koja čini temelj za daljnje učenje i radni život.[10]

4. Metodologija istraživanja

Da bi pojedinci imali potrebu trajno se educirati moraju prethodno usvojiti temeljna znanja – opća, stručna i orijentacijska.[11] Cilj istraživanja bio je ispitati stajališta studenata o razumijevanju i implementaciji koncepta cjeloživotnog učenja. Za prikupljanje podataka konstruiran je anketni upitnik kojim su se mjerila navedena stajališta. Na pitanja u upitniku odgovaralo se modalitetnim odgovorima. Od ispitanika se tražilo izjašnjavanje o svojoj suglasnosti o pojedinim tvrdnjama i to na Likertovoj ljestvici od pet stupnjeva: 1 = u potpunosti se ne slažem, 2 = ne slažem se, 3 = niti se slažem, niti se ne slažem (neutralan), 4 = slažem se, 5 = u potpunosti se slažem. U upitnik je također uvršteno i otvoreno pitanje „svojim riječima definirajte pojam cjeloživotnog učenja“.

5. Uzorak

Istraživanjem je obuhvaćeno 200 redovnih i izvanrednih studenata Veleučilišta Lavoslav Ružička u Vukovaru sva tri stručna studija: Trgovine, Fizioterapije i Upravnog studija. U uzorku je sudjelovalo 95 ispitanika muškog spola (47,5%) i 105

ispitanica ženskog spola (52,5%). Najveći broj ispitanika obuhvaćenih istraživanjem, njih 171 (85,5%) je mlađe životne dobi između 18 i 24 godine. U dobi između 24 i 30 godina bilo je 15 ispitanika (7,5%), dok je u dobi između 30 i 55 godina bilo 14 ispitanika (7%). Može se zaključiti da prosječna dob ispitanika iznosi 23 godine.

6. Rezultati istraživanja

U Tablici 1. prikazani su podaci o tvrdnjama koji govore o stajalištima ispitanika o cjeloživotnom učenju.

T V R D N J A	Potpuno slaganje (%)	Aritmetička sredina	Standardna devijacija
Što više talenata razvijem, bit ću uspješniji/a u poslu	53,0	4,40	0,750
U mom budućem poslu stalno ću nadograđivati postojeća znanja i vještine	48,0	4,34	0,753
Nakon završetka studija važno mi je ne samo da imam posao, već i karijeru	42,0	4,21	0,824
Ključne kompetencije za cjeloživotno učenje sastoje se od znanja, vještina i stavova pojedinca	40,0	4,17	0,809
Veleučilište treba postati vodeća institucija u stjecanju znanja i vještina kroz neformalne programe	44,5	4,14	0,977
Cjeloživotno učenje podrazumijeva formalno, neformalno i informalno obrazovanje/učenje	38,5	4,12	0,863
Dobar uspjeh na fakultetu pomoći će mi da nađem dobar posao	16,0	3,32	1,159
Znanje usvojeno na studiju mi je dovoljno za obavljanje budućeg posla	11,5	3,26	1,080
Stečena diploma je važna za budući posao	39,0	3,13	1,091

Tablica 1. Ocjene stajališta ispitanika o cjeloživotnom učenju

U kontekstu promišljanja studenata o cjeloživotnom učenju u cilju zapošljivosti i osobnog razvoja, najviše prosječne ocjene pronalaze se u sljedećim tvrdnjama: „što više talenata razvijem, bit ću uspješniji/a u poslu“ (4,40), „u mom budućem poslu stalno ću nadograđivati postojeća znanja i vještine“ (4,34), „nakon završetka studija važno mi je ne samo da imam posao, već i karijeru“ (4,21), „ključne kompetencije za cjeloživotno učenje sastoje se od znanja, vještina i stavova pojedinca“ (4,17), te „Veleučilište treba postati vodeća institucija u stjecanju znanja i vještina kroz neformalne programe“ (4,14). S druge strane niskim prosječnim ocjenama studenti su ocijenili tvrdnje „dobar uspjeh na fakultetu pomoći će mi da nađem dobar posao“ (3,32) kao i „znanje usvojeno na studiju mi je dovoljno za obavljanje budućeg posla“

(3,26) što govori da su prilično realistični i svjesni ograničenog utjecaja obrazovanja za njihovu buduću profesiju. Uspoređujući ove ocjene evidentno je kako studenti imaju pozitivnu sliku o konceptu cjeloživotnog učenja, te da shvaćaju važnost o učenju tijekom cijelog radnog vijeka. Također, svjesni su činjenice da koncept cjeloživotnog učenja podrazumijeva neformalne i informalne oblike učenja u cilju razvijanja dodatnih vještina i osobnog „osnaživanja“. Pri tome, kao glavnu ustanovu za provedbu navedenog obrazovanja vide Veleučilište. Međutim, niska prosječna ocjena u tvrdnji „stečena diploma je važna za budući posao“ (3,13) svjedoči o tome da je navedeno mišljenje uvjetovano društveno-socijalnim kontekstom: krizom, velikom stopom nezaposlenosti i sporim otvaranjem radnih mjesta. Tome u prilog govori i istraživanje Branislave Baranović koja je u svom radu „Što mladi misle o obrazovanju?“ ukazala na činjenicu „da su mladi svjesni ograničenih dometa utjecaja obrazovanja na rješavanje njihovih životnih problema, da ono nije u društvu dovoljno cijenjeno i da postoje i drugi faktori koji utječu na društveni i ekonomski položaj pojedinca i mogućnosti njegovog napredovanja“. [12] Na samom kraju upitnika studenti su zamoljeni da svojim riječima definiraju pojam cjeloživotnog učenja. Više od polovice studenata, njih 120 (60%), cjeloživotno učenje definiraju kao proces stjecanja novih znanja i vještina, 33 studenta (16,5%) cjeloživotno učenje percipiraju kao učenje „od kolijevke do groba“, 20 studenata (10%) na cjeloživotno učenje gledaju kao alat za napredak na radnom mjestu i društvenoj ljestvici, 16 studenata (8%) smatra da je to učenje kroz razne medije, seminare i radionice, za 5 studenata (2,5%) cjeloživotno učenje je stil života, dok 6 studenata nije odgovorilo na ovo pitanje.

7. Zaključak

U društvu utemeljenom na znanju stupanj obrazovanja kao i razvoj specijaliziranih znanja i vještina imaju veliki utjecaj na stopu sudjelovanja na tržištu rada. Analizom tržišta rada u Vukovarsko-srijemskoj županiji može se zaključiti da je jedan od najvećih problema i izazova nezaposlenost mladih. Korijeni nezaposlenosti mogu se tražiti uglavnom u stagnaciji gospodarstva, sporom otvaranju novih radnih mjesta, zasićenošću tržišta određenih visokoobrazovanih profila, nedostatku prethodnog radnog iskustva, te nesrazmjeru vještina. Kako bi se u budućnosti uspješno prevladali navedeni problemi, te kako bi mladi naraštaji pronašli svoje mjesto na tržištu rada evidentna je potreba za razvojem ljudskih potencijala kroz implementaciju koncepta cjeloživotnog učenja. Usvajanje koncepta rezultirat će povećanjem zapošljivosti i konkurentnosti radne snage i pridonijeti osnaživanju mladih kao i stvaranju svijesti da su osposobljavanjem, usavršavanjem i obrazovanjem oni gospodari svoje sudbine koji itekako sami mogu utjecati na poboljšanje svoga sadašnjeg nezavidnog položaja. [13] Cilj rada bio je ispitati stajališta studenata o cjeloživotnom učenju. Rezultati istraživanja su ohrabrujući i upućuju na zaključak da su mladi osviješteni i imaju prilično velika očekivanja od usvajanja ovog koncepta. Njihova očekivanja usmjerena su na stjecanje novih znanja, vještina i kompetencija koja će biti u funkciji ne samo dobivanja željenog posla, već i ostvarenja ekonomske sigurnosti tijekom cijelog radnog vijeka. Konačno, može se zaključiti da će cjeloživotno učenje u godinama

koje slijede imati ključnu ulogu u razvoju koordinirane strategije za zapošljavanje, a posebice za promicanje kvalificirane, obučene i prilagodljive mlade rade snage kako na hrvatskom, tako i na kompetitivnom europskom tržištu rada.

8. Literatura

- [1] Commission of the European Communities (2000). A Memorandum on lifelong Learning, *Dostupno na:*
http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/policy/memo_en.pdf
Pristup: 10-03-2012
- [2] Vodopija, Š. (2009). *Učenjem u društvo znanja*, Naklada d.o.o., ISBN: 978-953-744-10-2, Zagreb
- [3] Vedriš, M.; Jurišić, D. (2008). Cjeloživotno učenje i fleksibilnost – pozicija Hrvatske, *Dostupno na:* <http://80.237.155.37/Default.aspx?sid=38150>
Pristup: 18-04-2012
- [4] Marinković, R. (2008). Sustav upravljanja kvalitetom cjeloživotnog obrazovanja, *Cjeloživotno učenje za održiv razvoj*, Svezak 2, str.371-379, ISBN: 978-953-98445-6-9, Rijeka
- [5] Radin, F.; Ilišin, V.; Baranović, B.; Štimac Radin, H.; Marinović Jerolimov, D. (2002). *Mladi uoči trećeg milenija*, Institut za društvena istraživanja i Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži, ISBN: 953-6218-11-9, Zagreb
- [6] Državni zavod za statistiku (2001). Popis stanovništva, *Dostupno na:*
<http://www.dzs.hr/> *Pristup:* 09-04-2012
- [7] Štimac Radin, H. (2002). Rizici nezaposlenosti, U: *Mladi uoči trećeg milenija*, F. Radin i V. Ilišin (ur.), str. 231-256, Institut za društvena istraživanja i Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži, ISBN: 953-6218-11-9, Zagreb
- [8] Hrvatski zavod za zapošljavanje (2011). *Godišnjak 2010*, ISSN: 1331-2618,
- [9] Ilišin, V.; Mendeš, I.; Potočnik, D. (2003). Politike prema mladima u obrazovanju i zapošljavanju, *Politička misao*, 40 (3), str. 58-89, *Dostupno na:*
http://hrcak.srce.hr/index.php?show=toc&id_broj=2100 *Pristup:* 12-03-2012
- [10] Preporuka europskog parlamenta i savjeta; Ključne kompetencije za cjeloživotno učenje – Europski referentni okvir (2006). *Dostupno na:*
http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=92192 *Pristup:* 10-04-2012
- [11] Marinković, R. (2008). Sustav upravljanja kvalitetom cjeloživotnog obrazovanja, *Cjeloživotno učenje za održiv razvoj*, Svezak 2, str. 371-379, ISBN: 978-953-98445-6-9, Rijeka
- [12] Baranović B. (2002). Što mladi misle o obrazovanju? U: *Mladi uoči trećeg milenija*, F. Radin i V. Ilišin (ur.), str.203-218, Institut za društvena istraživanja i Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži, ISBN: 953-6218-11-9, Zagreb
- [13] Bejaković, P. (1999). Programi osposobljavanja zaposlenih i nezaposlenih osoba, *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja* 8, 1(39), str. 175-198, ISSN: 1330-0288, Zagreb

Photo 047. Rabbit / Zec